

Guanyar premis després de publicar

'Sense alè', de Josefa Contijoch, acaba de guanyar el premi Crexells. Aquest és un de la vintena de guardons de les lletres catalanes que recompensen una obra literària després de ser publicada o que reconeixen tota una trajectòria

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

El recorregut de *Sense alè*, l'última novel·la de Josefa Contijoch, ha estat del tot imprevisible i dona un punt d'optimisme a l'ecosistema de les lletres catalanes. Fins que Josep Cots, d'Edicions de 1984, es va decidir a posar-lo en circulació, el llibre havia passat per alguna altra taula d'editor sense que mai s'arribés a pronunciar sobre l'interès en una història que explica, de manera fragmentada i amb exigència, l'efecte que l'assassinat d'una dona provoca en una amiga seva. Deu mesos després que arribés a les llibreries, *Sense alè* ha estat reconeguda amb tres premis a obra publicada: el Ciutat de Barcelona de literatura catalana va arribar al febrer; el Serra d'Or de narrativa, just després de Sant Jordi, i ahir va rebre el Crexells, una notícia que es va fer pública durant el transcurs d'un dinar a l'Ateneu Barcelonès.

"He anat acumulant una sorpresa rere l'altra -admetia l'escriptora-. Em va sorprendre quan em van editar el llibre, i els reconeixements demostren que hi ha gent que l'ha llegit i que el valora". Contijoch s'ha imposat a *La dona que es va perdre*, de Marina Espasa, i a *No et miris el riu*, de Mònica Batet, publicades per Empúries i Meteora, respectivament. El Crexells sotmet tres novel·les finalistes a votació dels socis de l'Ateneu Barcelonès, i enguany s'hi han afegit els vots de 35 clubs de lectura del territori.

La participació d'aquest any ha estat sensiblement inferior a la de la convocatòria anterior, en què *Jo confesso*, de Jaume Cabré (Proa), va guanyar *L'últim dia abans de demà*, d'Eduard Márquez (Empúries), per només dos vots de diferència. Els 362 vots de l'any passat s'han con-

vertit en 155 aquest 2013. Si es té en compte que l'Ateneu Barcelonès té actualment uns 3.800 socis, la participació ha estat inferior al 5%.

Les virtuts de l'exigència

Més enllà de les xifres, però, el resultat indica que s'ha optat per distingir un llibre que aposta per allunyar-se de les propostes més ortodoxes (si bé premiar Espasa o Batet hauria anat en la mateixa línia): "La novel·la clàssica està liquidada. *Sense alè* és volgudament híbrida: hi ha documentació, hi ha poesia, hi ha vivència... La pròpia memòria és un acte de novel·lació. És per aquest motiu que a partir d'un record que em torturava, una amiga que va ser assassinada, em vaig dedicar a escriure dotze versions del crim -recorda Contijoch-. Ella era una noia de novel·la i la seva mort també ho devia ser. Arriba un moment de la vida en què aboquem als llibres el que recordem, el que hem llegit i el que ens pensem que volem dir. Per això *Sense alè* és una narració lliure, desbocada, sense control". A tot això cal afegir-hi que la novel·la trenca un llarg silenci narratiu de l'autora. En aquest sentit, el llibre connecta amb *Els dies infinits* (Columna, 2001), que havia estat precedida, entre d'altres, per novel·les com *Amor congelat* i *Tòrrida tardor* -publicades el 1997 sota el pseudònim Stella Matutina-, *La dona liquidada* (Columna, 1990) i *No em dic Raquel* (Laia, 1989).

Dotat amb 4.000 euros i una escultura d'Antoni Llena, el Crexells és un dels premis més veterans de les lletres catalanes. Es va convocar per primera vegada el 1928, i deu anys després de entrar en un llarg parèntesi que no es tancaria fins al 1982. Tres dècades després continua al peu del canó, recompensant

NASCUDA EL 1940 A MANLLEU, CONTIJOCH HA PUBLICAT LLIBRES DE NARRATIVA I DE POESIA. CÈLIA ATSET

SENSEALÈ
JOSEFA CONTIJOCH
EDICIONS DE 1984
186 PÀG./16€

una novel·la editada durant el curs anterior. El panorama de premis a obres publicades en català és d'una diversitat considerable. N'hi ha una vintena repartits al llarg de l'any. Arrenquen amb els Ciutat de Barcelona i l'Amat Piniella, i continuen amb els premis de la Crítica i els de la revista *Serra d'Or*. Al juny es fan públics el Lletra d'Or, el Llibreter, el Maria Àngels Anglada i el Crexells. Hi ha premis que reconeixen tota una trajectòria -és el cas del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, el Jaume Fuster, el de la Setmana del Llibre en Català- i d'altres que distingeixen poemaris (el Cavall Verd de poesia), assajos (el Cadaqués a Quima Jaume) i traduccions (el Mots Passants, el premi Núvol). Són premis de gran prestigi però que tenen una dotació econòmica en general menys important que els premis a obra inèdita: el més generós és el Premi d'Honor, convocat per Òmnium des del 1969 (15.000 €).

L'ètica dels premis

"És important conservar aquesta ètica referent a la literatura mitjançant premis com aquests -explicava ahir Josefa Contijoch-. Les editorials no busquen la qualitat, busquen la pela. Al darrere d'un premi que dona una editorial gairebé sempre hi ha raons comercials". Actualment, bona part dels premis més ben dotats en llengua catalana -el

a
llegim

44-45

● Entrevista a Carles Duarte, autor del poemari 'Alba del vespre' ● Pere Rovira publica la novel·la 'Les guerres del pare'

46-47

● Ruslán, el gos vigilant de Guiorgui Vladímov ● Qatar, una realitat explorada en clau assagística

La Lletra d'Or per a Josep Pedrals

◆◆◆◆◆ J.N.

La concessió recent de La Lletra d'Or a Josep Pedrals demostra que fer camí al marge dels premis a obra inèdita també pot ser una bona opció. La constància, la genialitat i el polifacetisme de Pedrals són tres eixos imprescindibles a l'hora d'entendre per què *El romanço d'Anna Tirant* (LaBreu) ha estat reconegut amb un dels guardons més singulars del panorama català. Premia des de l'any 1956 amb un botó de solapa creat pel joier Manuel Capdevila un llibre publicat durant l'any anterior.

Aquest 2013 la lletra phi –símbol de l'equilibri– ha estat per a un poeta nascut l'any 1979 a Barcelona que va debutar als 20 anys amb *Els buits enutjosos* (un llibre introbable, publicat per l'Associació Cultural Container) i que ha fet créixer la seva poesia en escenaris de tota mena i per tot el món (el Brasil, el Japó, Croàcia, Alemanya, Mèxic). Al mateix temps, Pedrals ha continuat lliurant poemaris (*Escola italiana*, Edicions 62, 2003), assajos en vers (al llibre col·lectiu *Qui no mereix una pallissa*, L'Esfera dels Llibres, 2005) i ha donat a conèixer Quim Porta i l'escenari irònic i idíl·lic de Bolló a *El furgatori* (LaBreu, 2006) i al recent *El romanço d'Anna Tirant*.

Del hip-hop al pop eutròfic

Paral·lelament a la participació en centenars de recitals, Pedrals també ha col·laborat en diversos mitjans de comunicació –va escriure un sonet a l'ARA durant més d'un any– i

ha sabut tirar endavant una trajectòria musical sorprenent. Uns anys després de deixar els Explosión Bikini, va fer equip amb Guillamino i va gravar el disc *En/doll* (Bankrobber, 2007), en què el hip-hop en llengua catalana assolía quotes de refinament insòlites fins llavors –i a les quals, malauradament, tampoc s'ha arribat després– gràcies a l'enginy i l'encert de cançons

com *Hipnosi giratòria* i *Crits & crims & cremalleres*. Hi havia també alguna incursió electrònica delirant, com és el cas de *Pèl i ploma*, que delimitava la geografia del Gaiample sense oblidar uns quants apunts escològics marca de la casa.

Després de l'experiment amb Guillamino, Pedrals es va acompanyar d'Els Nens Eutròfics (Esteve Plantada, Roger Puig, Albert Sagrera i Marc Torrent) i va facturar un "conjunt de cançons alegres i escolis de felicitat", *Esquitxos ultralleugers* (El Tigre de Sibèria, 2009). Temes com *Epitalami* i *El txa-txa-txa de les bruixes* demostren que la definició és acurada. Quatre anys després de debutar, els Eutròfics acaben de publicar el segon disc, *En helicòpter* (La Casa Calba), que presenten aquesta mateixa nit al Centre Artesà Tradicionari.

LA SECA

L'ÚLTIMA OBRA EN PROSA DE CONTIJOCH TAMBÉ S'HA EMPORTAT EL PREMI CIUTAT DE BARCELONA I EL SERRA D'OR DE NOVEL·LA

JOSEP COTS: "HI HA FORÇA PREMIS A OBRA INÈDITA QUE ENCOBREIXEN OPERACIONS COMERCIALS"

Sant Jordi, el Ramon Llull, el Mercè Rodoreda, el Carlemany, el Vayreda– són publicats en algun dels segells de Grup 62. "La crisi de la literatura es va estenent com una taca d'oli. Les editorials grans són una indústria, cada vegada costa més que s'aposti per autors inèdits. Em fa l'efecte que la subsistència de la literatura és a les mans dels petits", recordava Contijoch ahir, abans que la periodista i escriptora Ada Castells provés de reconduir aquesta percepció: "Dimarts es va saber el nou premi Sant Joan de novel·la, i ha guanyat un autor desconegut, Alvar Caixal, que debuta en la ficció amb aquest llibre. Crec que és important que no caiguem en maniqueïsmes. El sector és molt complex. La concentració editorial pot beneficiar alguns autors".

Josep Cots, d'Edicions de 1984, va fer la següent valoració de la situació actual: "Hi ha força premis a obra inèdita que encobreixen operacions comercials. Els llibres acostumen a ser de baixa qualitat. Aquests premis tenen molt de ressò i acosten lectors, però de vegades els deceben profundament. A la resta de països hi ha més premis a obra publicada que a obra inèdita. Hi ha uns jurats i uns crítics que fan de sedàs, i les eleccions es fan acompanyades de grans debats que arriben a l'opinió pública. Crec que hauríem de tendir cap aquí".

RECOMPENSAR PROJECTES LITERARIS AMB VALOR

Premi Llibreter

Una dècada llarga de feina

Convocat des del 2000 pel Gremi de Llibreters de Catalunya, aquest premi –que no té dotació econòmica– ha revifat comercialment llibres editats durant el curs. L'han guanyat, entre d'altres, Sándor Marai, John Lanchester i Robertson Davies. Enguany se l'han emportat Francesc Parcerisas, Mordecai Richler i el tàndem format per Aaron Frisch i Roberto Innocenti.

Els premis de la Crítica

L'opinió dels lectors especialitzats

Coordinats per l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana des del 2002 –tot i que es donen anualment des del 1972–, els premis de la Crítica donen veu a l'opinió d'un jurat de lectors especialitzats que tria un poemari i una novel·la de l'any anterior que hagin destacat. Els últims guanyadors han estat Jordi Coca, per *En caure la tarda*, i Jordi Llavina, per *Vetlla*.

Premi Joaquim Amat-Piniella

Observar el món contemporani

Des del 2007 el premi Joaquim Amat-Piniella, organitzat per Òmnium Cultural del Bages, distingeix una novel·la o un llibre de memòries que reflecteixi una preocupació social sobre l'actualitat. Els últims quatre autors guardonats han estat Silvia Alcàntara (*Olor de colònia*), Jordi Puntí (*Maletes perdudes*), Jordi Estrada (*Rius paral·lels*) i Rafael Nadal (*Quan érem feliços*).

Premi Nacional de literatura

Canvis recents

Fins al 2013, els Premis Nacionals de Cultura distingien anualment amb 18.000 euros un escriptor en la categoria de literatura. L'últim guardonat va ser Enric Casasses. A principis d'abril del 2013 es va fer públic que la Generalitat reduïa els Premis Nacionals de Cultura de 16 a 10 guardonats, i n'abolia les categories, creant un sol guardó de Premi Nacional de Cultura.

Premi Maria Àngels Anglada

L'aposta per noms consolidats

Nascut com a iniciativa de l'institut figuerenc Ramon Muntaner, el premi Maria Àngels Anglada recompensa amb 3.000 euros des del 2004 una obra de narrativa. L'han guanyat, entre d'altres, Pa negre d'Emili Teixidor, *Mil cretins* de Quim Monzó, *El professor d'història* de Joan Francesc Mira, *La bicicleta estàtica* de Sergi Pàmies i *Jo confesso* de Jaume Cabré.

Premis que ja no hi són

El Salambó i El Temps de les Cireres

El premi Salambó es va deixar de convocar el 2009. Entre el 2001 i el 2006 va recompensar només novel·les en castellà. A partir de llavors, i durant tres anys, també novel·les en català. L'últim premi a obra publicada que acaba de desaparèixer és El Temps de les Cireres, celebrat anualment a Vila de Seròs i dotat amb 4.000 euros.